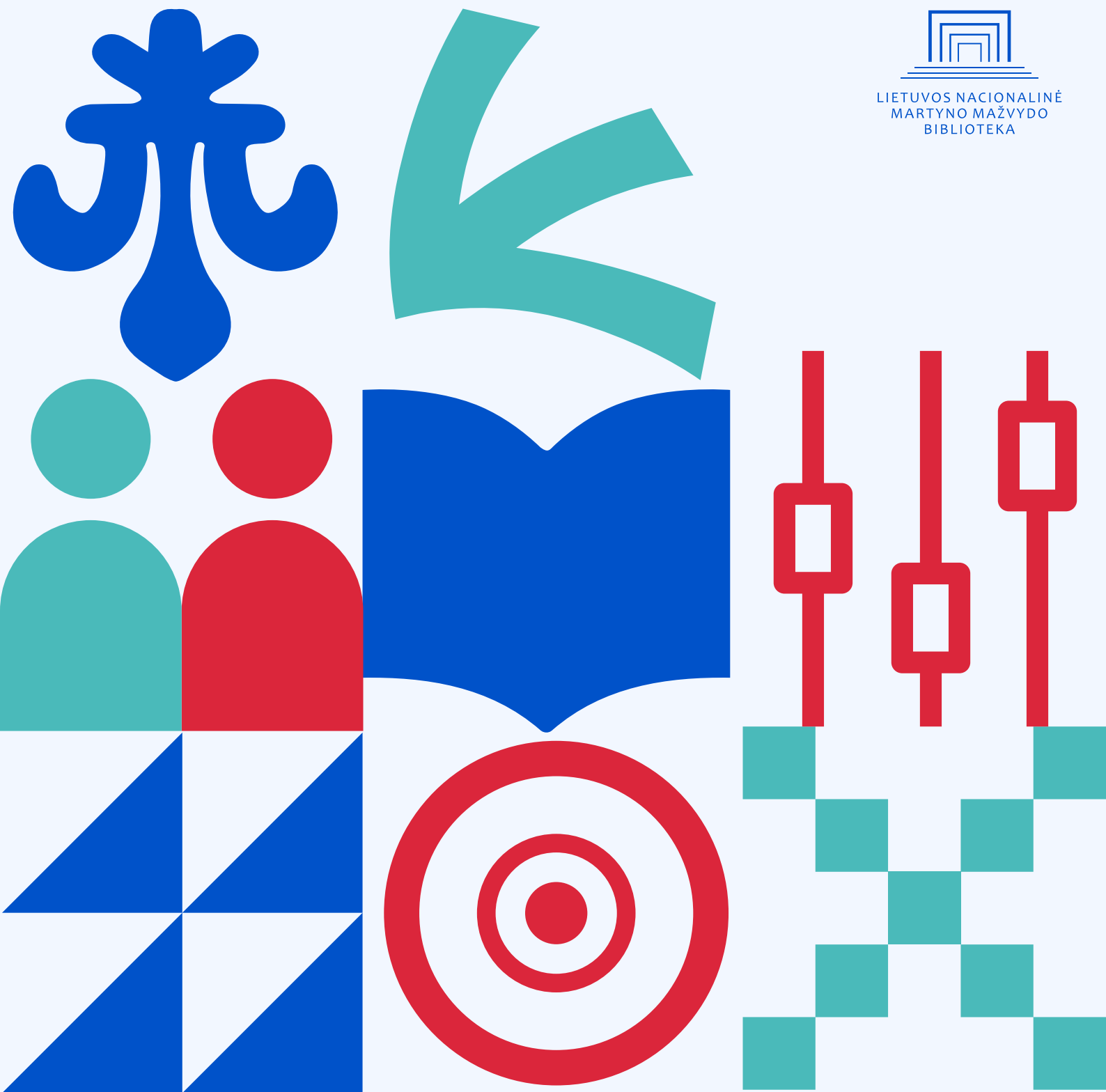

LIETUVOS NACIONALINĖ
MARTYNO MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

2024 - 2025 m.

ATASKAITA

TURINYS

- Generalinės direktorės žodis / 4
- Nacionalinė biblioteka skaičiais / 6
- Ką saugo Nacionalinė biblioteka / 8
- Rūpinamės dokumentiniu paveldu / 14
- Nemokamos paslaugos visuomenei / 16
- Nacionalinės bibliotekos vasaros rezidencija / 20
- Skatiname Lietuvą skaityti / 22
- Kuriame tarptautinius ryšius / 24
- Mokslo leidyba ir populiarinimas / 26
- Nacionalinės bibliotekos projektai / 28
- Ugdome kultūros sektoriaus kompetencijas / 32
- Kryptingai tobuliname veiklą / 35
- Geriname statistinių duomenų rinkimą / 36
- Įsiklausome į lankytojus / 37
- Minėjome kartu: YIVO šimtmetis / 38
- Minėjome kartu: M. K. Čiurlioniui – 150 / 40
- Formuojame prioritetines 2026 metų veiklas / 42

GENERALINĖS DIREKTORĖS ŽODIS

Pastarieji dveji metai sutapo su mano, kaip Nacionalinės bibliotekos vadovės, darbo pradžia. Šį laikotarpį apibendrinčiau kaip kryptingą ir nuoseklų bibliotekos judėjimą į priekį, kai į savo darbo kasdienybę ėmėme žvelgti ir giliau, ir plačiau. Tai buvo metas, kai peržiūrėjome daugelį procesų, investavome į žmones, žinias ir ilgalaikį poveikį turinčias vertes. Per šį laikotarpį stebėjau bibliotekos, kaip erdvės darbui, mokslui ir laisvalaikiui, augimą. Šis leidinys – tai ne tik veiklų ir skaičių apžvalga, bet ir pasakojimas apie biblioteką kaip gyvą, besikeičiančią ir nuolat besimokančią organizaciją, atliepančią visuomenės poreikius ir formuojančią ateities kultūrą.

Matome augančius fizinių lankytojų ir registruotų vartotojų skaičius, didėjantį naudojimąsi bibliotekos siūlomomis pačiomis įvairiausiomis paslaugomis, nuoseklų bendruomenės įsitraukimą, stabilų virtualių lankytojų skaičių. Tačiau už faktų ir skaičių slypi pasitikėjimas biblioteka kaip vieta, kurioje susitinka žinios, kultūra, dialogas ir galimybės. Nacionalinės bibliotekos užsakymu atliktas bibliotekų lankytojų tyrimas atskleidė, kad skaitytojai į bibliotekas dažniausiai ateina dėl leidinių ir aptarnavimo kokybės. Biblioteka šiandien – ne tik mokymosi visą gyvenimą, bet ir kompetencijų kėlimo centras, susitikimų vieta, platforma idėjoms, kūrybai, kritiniam mąstymui, atsparumui dezinformacijai ugdyti.

Ypatingą dėmesį šiuo laikotarpiu skyrėme kultūros sektoriaus darbuotojų kompetencijoms kelti. Juk žinios yra ilgalaikė investicija į paslaugų kokybę, profesinį augimą, taigi ir viso kultūros sektoriaus stiprinimą. Kitaip tariant, auginome mokymosi kultūrą kultūros organizacijose.

Ne mažiau reikšmingi buvo vidiniai pokyčiai – peržiūrėjome veiklos procesus, kad galėtume dirbti efektyviau ir priimti duomenimis grįstus sprendimus, kurie būtų naudingi ne tik mums patiems, bet ir visoms šalies bibliotekoms. Šie žingsniai leis veikti dar atsakingiau, o surinkti duomenys galės tapti ne vien ataskaitomis, bet ir įžvalgomis ateičiai.

Daug dėmesio ir toliau skyrėme skaitymo skatinimui. Tikime ankstyvojo skaitymo galia kurti ryšį su pasauliu, formuoti kūrybinį ir kritinį mąstymą, kurie prisideda prie sąmoningos, pilietiškos ir demokratinės visuomenės.

Tarptautinis bendradarbiavimas, mokslo žinių kūrimas ir mokslo rezultatų sklaida, nacionaliniu bei tarptautiniu mastu reikšmingų sukakčių minėjimai, atminties aktualizavimas leido Nacionalinei bibliotekai mokslo ir kultūros srityse dar labiau įsitvirtinti kaip patikimai partneriai. Kartu tai padėjo Lietuvos kultūrai būti matomai ir girdimai pasaulyje.

**Šis leidinys – tai ne tik veiklą
ir skaičių apžvalga, bet ir pasakojimas
apie biblioteką kaip gyvą, besikeičiančią
ir nuolat besimokančią organizaciją.**

Į ateitį žvelgiame kaip į naują etapą, kuriame kultūra susitinka su technologijomis. 2026-ieji žymi svarbius pokyčius – nuo skaitmeninės kultūros platformos „ekultūra“ starto iki tarptautinių iniciatyvų ir naujų partnerysčių. Visa tai dar kartą patvirtina mūsų siekį būti šiuolaikiška ir bendruomeniška institucija.

Nuoširdžiai dėkoju bibliotekos darbuotojams, partneriams, lankytojams, kultūros bendruomenei – visiems, kurie kartu kuria Nacionalinę biblioteką kaip gyvą, dinamišką ir kiekvienam atvirą. Tik veikdami kartu galime auginti kultūrą, kuri jungia, įkvepia ir stiprina visuomenę.

*Aušrinė Žilinskienė,
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo
bibliotekos generalinė direktorė*

Joana Burn Photography nuotrauka

NACIONALINĖ BIBLIOTEKA SKAIČIAIS

2025 M.

452 186

+13,4%
nei 2024 m.

Fiziniai lankytojai

3,7-3,8 mln.

Virtualių lankytojų skaičius kasmet

beveik 9%

Didesnis registruotų
lankytojų skaičius nei 2024 m.

>1 200

Daugiau renginių kasmet

80%

+11 101
edukacijų dalyvių

Didesnis edukacijų dalyvių skaičius nei 2024 m.

>43 000

Kasmet mūsų fondus papildantys nauji leidiniai

370–395 tūkst.

**Fizinių leidinių išduodame
lankytojams per metus**

18,9%

+5 550
elektroninės knygos

Didesnis elektroninių knygų išdavimas nei 2024 m.

KĄ SAUGO NACIONALINĖ BIBLIOTEKA

Bibliotekos fonduose sukaupta

6,4 mln.

Vienetų
dokumentų

2,1 mln.

Leidinių
pavadinimų

Bibliotekos fondus papildė

38 280

dokumentų
per metus

2024 m.

48 689

dokumentai
per metus

2025 m.

Biblioteka kasmet įsigyja

~ 4 000

elektroninių knygų
licencijų

Skaitytojams prieinama

34

licencijuojamos
duomenų bazės

Bibliotekoje saugoma:

- **spaudiniai (spausdintiniai, elektroniniai ir Brailio raštu): knygos, mokslo darbai, žurnalai, laikraščiai, tęstiniai leidiniai, almanachai ir t. t.**
- **rankraščiai**
- **natų leidiniai**
- **kartografinė medžiaga: žemėlapiai, gaubliai ir kt.**
- **vaizdo įrašai: kino filmai, diafilmai ir kt.**
- **garso įrašai: skaitymai, deklamuoti tekstai, kalbos, interviu, žodiniai pasakojimai, spektakliai ir kt., taip pat gamtos ir kiti natūralūs garsai**
- **muzikos įrašai: instrumentinės, vokalinės, sceninės, liaudies muzikos įrašai**
- **grafika: tapybos kūriniai, ekslibrisai, fotografija, piešiniai, negatyvai, plakatai, atvirukai, afišos, graviūros, reprodukcijos ir kt.**
- **trimačiai objektai: žaidimai, žaislai, taktilinės knygos, sensorinė integracinė įranga (neįgaliųjų technika) ir kt.**

NACIONALINĖS BIBLIOTEKOS DOKUMENTŲ FONDAS

Lietuvos nacionalinis publikuotų dokumentų archyvinis fondas

Nacionalinis publikuotų dokumentų archyvinis fondas (NPDAF) – tai Lietuvos bibliotekų fondo dalis, sudaryta iš viešosios informacijos rengėjų nemokamai perduodamų visų rūšių ir formatų dokumentų privalomųjų egzempliorių ar kitais būdais įsigytų dokumentų ir kaupiama Nacionalinėje bibliotekoje. NPDAF siekiame užtikrinti šalies audiovizualinio, dokumentinio kultūros paveldo apskaitą, išsaugojimą ir prieinamumą dabarties bei ateities visuomenei. 2024–2025 m. į NPDAF spaudos ir audiovizualinį archyvinį fondą gauta 18 989 fiziniai vienetai dokumentų (iš jų 8 617 knygų, 6 531 žurnalas ir laikraštis, 202 garsiniai dokumentai. NPDAF elektroninių dokumentų archyvinį fondą papildė 24 015 elektroninių dokumentų).

Bendrieji fondai

Bendruosiuose fonduose saugoma didžioji bibliotekoje sukauptų dokumentų dalis.

Specializuoti rinkiniai

Specializuoti rinkiniai – tai tam tikros paskirties, rūšies ar mokslo srities dokumentai. Pažymėtini rankraščių, retų knygų, judaikos, muzikos, meno, vaikų literatūros fondai, taip pat socialinių, humanitarinių, teisės ir politikos, informacijos mokslų, laisvalaikio literatūros fondai.

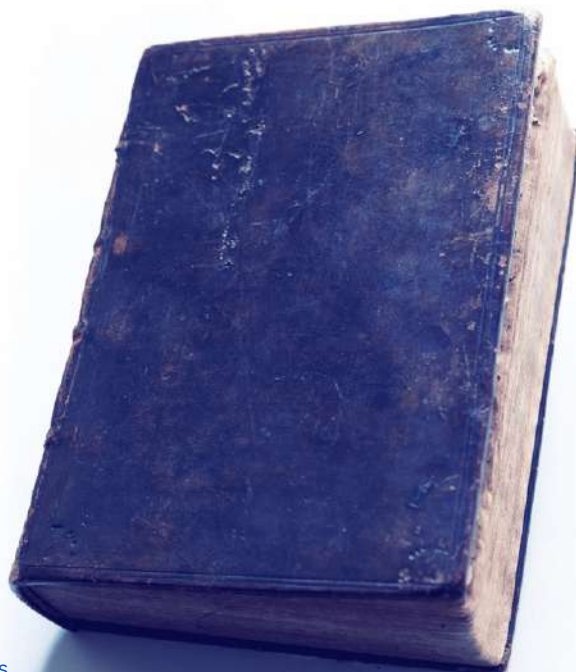
Nacionalinės bibliotekos fondai formuojami juos papildant įsigytais, dovanotais, perduotais dokumentais.

2024 m. vertingą lietuvių dokumentinio paveldo spaudos archyvinį fondą papildė Vokietijos lietuvių kultūros instituto dovanoti laikraščiai ir žurnalai. Sulaukėme buvusio ilgamečio Vokietijos lietuvių bendruomenės nario dr. Vinco Bartusevičiaus asmeninio archyvo. 2025 m. mūsų bibliotekos fondai svariai praturtėjo fotografo Viliaus Jasinevičiaus fotojuostų neigatyvų rinkiniu. Nuo 2017 m. savo kolekciją nuolat papildė prof. Vytautas Landsbergis (kolekciją sudaro 8 841 leidinys).

Gavę Lietuvos kultūros tarybos finansavimą, įsigijome:

2024 m.

- lietuvių raštijos pradininko, religinių raštų rengėjo, evangelikų liuteronų kunigo Jono Bretkūno (1536–1602) lietuviškų pamokslų rinkinį „Postilė“, išleistą 1591 m. Karaliaučiuje Jurgio Osterbergerio spaustuvėje. Tai pirmoji spausdinta lietuviška postilė, pirmasis lietuvių prozos leidinys. Šiuo metu „Postilė“ yra seniausia Nacionalinėje bibliotekoje saugoma knyga lietuvių kalba.

J. G. Weisso lietuvių kalbos elementorius „Naujas pibelis, arba Knygelės“ ir M. Smigleckio veikalas „Logika“. Vygaudo Juozaičio nuotrauka

2025 m.

- Karaliaučiaus kunigo Johanno Gottliebo Weisso (1762–1819) lietuvių kalbos elementorių „Naujas pibelis, arba Knygelės“;
- LDK katalikų teologo, filosofo, jėzuito Martyno Smigleckio (1563–1618) veikalą „Logika“ lotynų kalba. Minėto elementoriaus egzempliorius yra iki šiol nežinota, bibliografiniuose šaltiniuose neužfiksuota laida, o abiejų knygų iki šiol neturėjo nė viena Lietuvos atminties institucija;
- dešimties XVII a. knygų konvoliutą – 10 retų lituanistinių XVII a. knygų, buvusio savininko įrištų į vieną rinkinį (lot. *convolutus* – supintas, suvyniotas). Šį konvoliutą sudaro išskirtinai poleminiai

XVII a. knygų konvoliutas.
Vygaudo Juozaičio nuotrauka

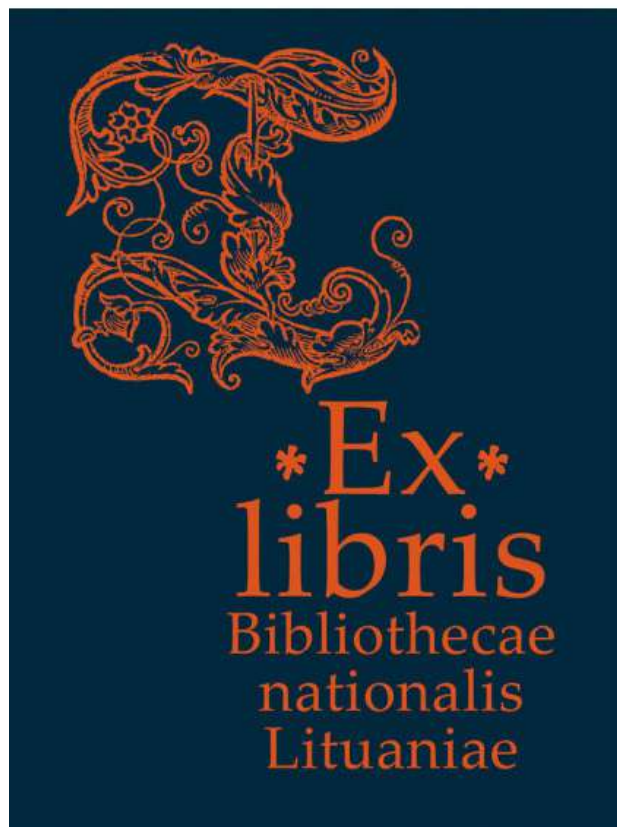

J. Bretkūno lietuviškų pamokslų rinkinys „Postilė“. Vygaudo Juozaičio nuotrauka

Baroko laikotarpiu (1603–1642) išspausdinti katalikų veikalai, liudijantys šioje epochoje vykusį katalikų bažnyčios atsinaujinimą, įsigalėjimą. Vienas iš konvoliute esančių veikalų laikytinas unikumu, nes iki šiol nėra aptinkamas nei Lietuvos, nei užsienio bibliotekose. Tai anoniminis kūrinys „Krotkie a zwiezne otworzenie oczu ze Kościoł Rzymiski, iest prawdziwy Chrystusow...“ („Trumpas ir glaustas išaiškinimas, kad Katalikų Bažnyčia yra tikroji Kristaus bažnyčia...“), išspausdintas 1624 m. nenurodant leidimo vietos ir leidėjo.

2024 m. minėdama 105 metų sukaktį, Nacionalinė biblioteka parengė leidinį „Ex libris Bibliothecae nationalis Lituaniae“. Jis supažindina su bibliotekoje saugomais XIV–XIX a. vertingiausiais, įdomiausiais, Lietuvos kultūrai ir istorijai reikšmingiausiais rankraščiniais ir spausdintiniais dokumentais. Tarp jų – seniausias bibliotekoje saugomas dokumentas.

Tai ant pergamento surašytas prancūzų teologo ir augustinų vienuolio kardinolo Hugues’o de Fouillois knygos „Apie sielos tvirtovę“ XIV a. pabaigos nuorašas.

93

Nacionalinėje bibliotekoje saugomi inkunabulai

Inkunabulais vadinamos pirmosios spausdintinės knygos, išleistos iki 1500 m. pabaigos.

2025 m. pradžioje vyriausioji tyrėja Viktorija Bargailienė identifikavo vertingą XV a. knygą – inkunabulą.

Naujai identifikuotas inkunabulas – tai prancūzų dominikono, kardinolo, teologo, biblininko Hugo de Sancto Caro veikalas lotynų kalba „Psalmyno komentariai“ („Postilla super Psalterium“), išleistas 1496 m. Venecijoje.

Šį inkunabulą puošia spausdintos inicialinės raidės, raižytos pagal to meto venecijietišką madą – balti lapų, gėlių motyvai ant juodo pagrindo. Kadangi inkunabulas defektinis (trūksta 4 pradžios ir 7 pabaigos lapų), ilgą laiką buvo neidentifikuotas.

RŪPINAMĖS DOKUMENTINIŲ PAVELDU

180+

skirtingų dokumentų
restauruojama kasmet

1 mėn. – 2 metai

tiek vidutiniškai gali
 užtrukti vieno dokumento
 restauravimas

6 480

dokumentų saugojimo sąlygos
 pagerintos per 2024 ir 2025 m.

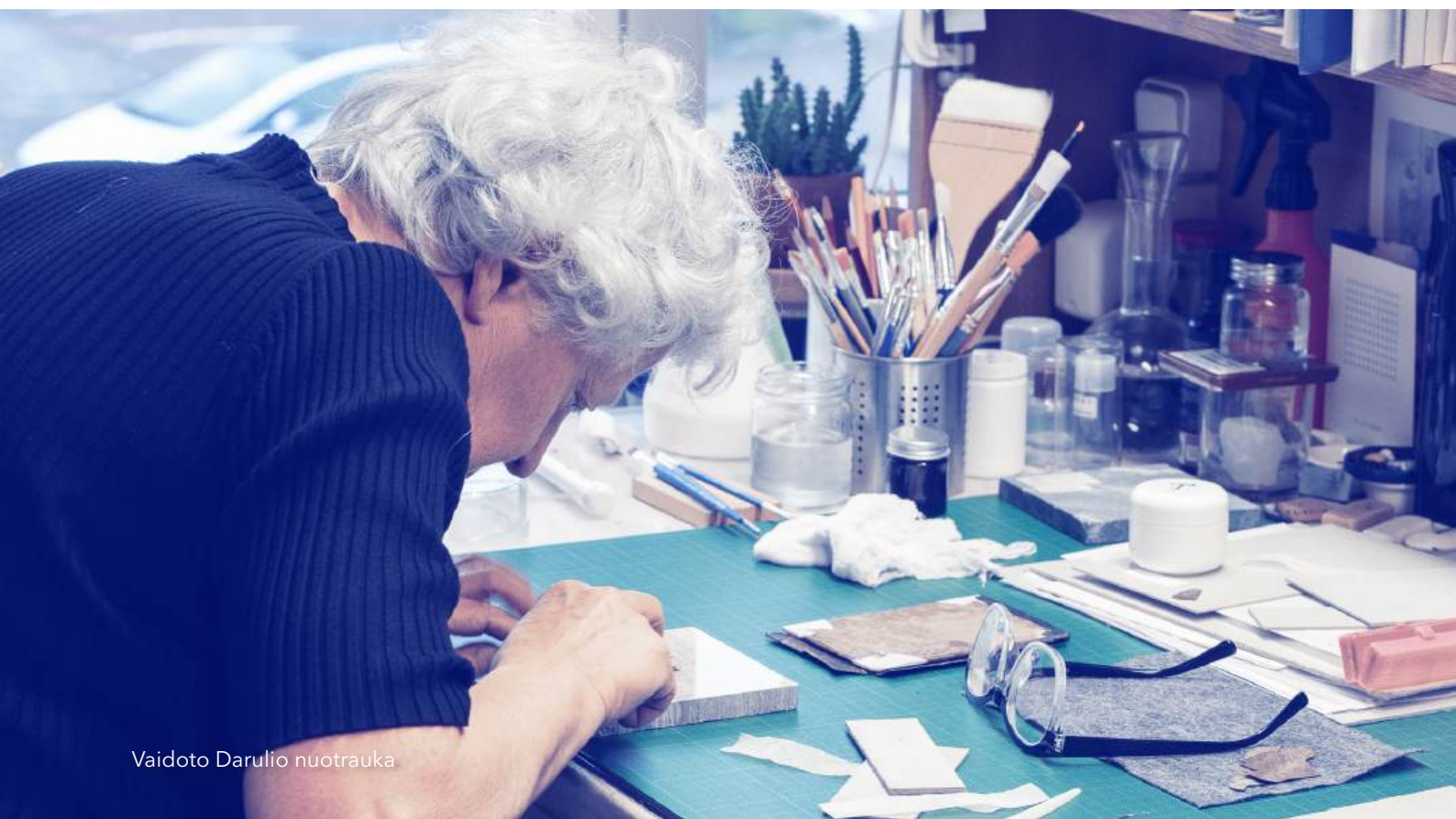
Viena esminių Nacionalinės bibliotekos funkcijų – dokumentų išsaugojimas. Ne visi leidiniai yra idealios būklės, tad pažeistiesiems „antrą gyvenimą“ suteikia kvalifikuoti restauratoriai, kurie šiuos dokumentus konservuoja ir restauruoja. Šių procesų rezultatai leidžia pirmiausia dokumentus išsaugoti, o vėliau pristatyti visuomenei.

Restauruojami blogos būklės, tačiau svarbūs savo lituanistiniu, istoriniu turiniu leidiniai bei spaudiniai, reikšmingi knygos istorijos ir kultūros atžvilgiu. Taip pat restauruoti leidiniai atrenkami ruošiantis juos eksponuoti parodoms ar rengiantis juos skolinti kitoms institucijoms.

Kaip sėkmės istoriją galima pateikti Laurentiuso Beyerlinecko knygos „Promptuarium morale“ (Kelnas, 1634) restauravimą. Už šį sudėtingą, daug laiko ir pastangų pareikalavusį darbą, kurio rezultatas – funkcionalus, kokybiškas ir praktiškai pritaikomas sprendimas Nacionalinės bibliotekos Dokumentų

konservavimo ir restauravimo skyriaus aukščiausios kategorijos restauratorė Daiva Juškienė geriausių 2023–2024 m. restauravimo darbų konkurse buvo įvertinta laureato diplomu. Ši 830 puslapių knyga jau buvo praktiškai nepavartoma, o ilgainiui galėjo lūžti pergamentinis viršelis. Sunykęs leidinys pirmiausia buvo visiškai išardytas: iš pradžių atskirti sulipę bloko lapai ir priešlapiai, pasukui knygos blokas išskirstytas į lankus, o viršelis – į atskiras dalis. Bloko lapai, priešlapiai ir kietviršio pagrindai išvalyti, išplauti, atkurtos trūkstamos jų dalys. Viršelio pergamentas išvalytas ir ištiesintas, atkurti trūkstami jo fragmentai, rekonstruotas knygos įrišas. Šis XVII a. religinis veikalas reikšmingas dėl jame išlikusio nuosavybės įrašo, atskleidžiančio, kad leidinys priklausė Vilniaus basųjų karmelitų vienuolyno knygų rinkiniui.

Saugome nemažai Lietuvos vienuolynų buvusių bibliotekų rinkinių, kuriuos nuosekliai identifikuojame ir aprašome.

NEMOKAMOS PASLAUGOS VISUOMENEI

Nacionalinės bibliotekos lankytojai

24-35 metų
visuomenės grupė

22,29%

Vaikai ir paaugliai
iki 16 metų

23,85%

36-55 metų
visuomenės grupė

31%

55%

turi aukštąjį išsilavinimą

Nacionalinės bibliotekos 24/7 paslaugos:

- **Užsiregistruoti į norimą biblioteką, užsisakyti skaitytojo pažymėjimą**
- **Užregistruoti paskyrą ir užsakyti skaitytojo pažymėjimą vaikui (globotiniui)**
- **Skaityti el. knygas ir el. periodinius leidinius**
- **Susirasti ir užsisakyti norimą leidinį, jeigu jis užimtas - rezervuoti**
- **Pratęsti skaitomo leidinio terminą**
- **Užduoti klausimą „Klausk bibliotekininko“, „Reikia pagalbos? Klauskite“**
- **Rezervuoti susitikimo kambarį, muzikavimo erdvę**
- **Naudotis prenumeruojamomis duomenų bazėmis ir atvirosios prieigos ištekliais**
- **Naudotis bibliotekų, archyvų ir muziejų skaitmeninto kultūros paveldo portalu *epaveldas.lt***
- **Naudotis mediateka *Inb.lt***

Mūsų paslaugos apima platų spektrą ir yra orientuotos į kokybišką lankytojų aptarnavimą. Siekdami sisteminio kokybinio pokyčio, siūlome lankytojų poreikius atitinkančias paslaugas, skatiname prieinamumą ir įtrauktį, optimizuojame aptarnavimo procesus.

2025 m. teikėme informacines konsultacijas, pagalbą naudojantis informacijos šaltiniais ir bibliotekos įranga. Deriname tradicinį aptarnavimo modelį su vartotojų savarankiškumo ugdymu.

2025 m., kaip ir visus pastaruosius trejus metus, fiksavome nuoseklų registruotų vartotojų skaičiaus augimą. Šį rezultatą lėmė kryptinga bibliotekos paslaugų plėtra: jų skirstymas pagal amžiaus grupes, naujų paslaugų diegimas, aktualių ir kokybiškų renginių pasiūla.

Lankytojams siūlėme pačias įvairiausias paslaugas: edukacines, mokomąsias, kultūrinės, paveldo pažinimo veiklas, renginius ir parodas, erdves darbui, profesiniam tobulėjimui ir laisvalaikiui. Siūlėme paslaugas, pritaikytas vaikams, moksleiviams, jaunimui, suaugusiesiems, senjorams, lankytojams su įvairiais poreikiais, šeimoms, verslui, akademinėi bendruomenei.

Tarp 2025 m. naujų paslaugų – medijų ir informacinio raštingumo (MIRKT) nuotolinė saugumo internete konsultacijų erdvė „Abejoti, ar tikra? Klausk!“.

Kultūrinės edukacijos pasiekia moksleivius visoje Lietuvoje

Kultūros pasas – tai programa, leidžianti moksleiviams (o nuo 2026 metų spalio ir priešmokyklinukams) valstybės lėšomis

Daugiausiai paslaugų siūloma kultūros paveldo bei etninės kultūros srityse.

lankytis spektakliuose, koncertuose, parodose bei dalyvauti kitose edukacinėse kultūros veiklose. Kultūros paso programą ir Kultūrinės edukacijos sistemą nuo 2023 metų administruoja Nacionalinė biblioteka. Palyginus su 2024 m., 2025 m. sumažėjo nepanaudotų skiriamo krepšelio lėšų suma ir vidutinė vienam moksleiviui tenkanti nepanaudota suma. Taip pat nuo 2025 m. rudens, rengdami naujas Kultūros paso paraiškas arba atnaujindami jau vykdomas veiklas, nurodome, kokių pamokų turinį siūloma edukacija gali praturtinti. Taigi Kultūros paso programą įgyvendiname dar efektyviau.

Tai patvirtina tiek didėjanti Kultūros paso paslaugų apimtis, tiek moksleivių dalyvavimo augimas. 2025 m. surengtos 26 234 Kultūros paso edukacijos – 1 634 edukacijos daugiau nei 2024 metais. Šiose veiklose dalyvavo 361 106 moksleiviai – 344 moksleiviais daugiau nei 2024 metais. Tai sudarė 94 proc. moksleivių, kuriems buvo skirtos Kultūros paso lėšos – 7 proc. daugiau nei ankstesniais metais. 80 proc. veiklų vertinamos puikiai, 18 proc. – labai gerai ir gerai, 0,86 proc. – patenkinamai.

Dažniausiai užsakyta edukacija – „M. K. Čiurlionio kūryba paremtas virtualios realybės filmas „Pasaulių sutvėrimas“ Jūsų mokykloje“.

Išteklų paieška

Įveskite, ko ieškote...

Viskas

IEŠKOTI

AUTORITETINIŲ JRAŠŲ PAIEŠKA

DETALIOJI PAIEŠKA

- ✔ Didžiausia bibliotekų sistema Lietuvoje, vienijanti daugiau kaip 1 200 bibliotekų
- ✔ Visi bibliotekų ištekliai ir el. paslaugos vienoje vietoje
- ✔ Daugiau nei 10 mln. skirtingų išteklių: knygų, periodinių leidinių, vaizdo ir garso įrašų, žemėlapių, el. leidinių ir kt.
- ✔ Sistema naudojasi per 1 mln. vartotojų

1 200

BIBLIOTEKŲ

1 000 000

VARTOTOJŲ

10 000 000

BIBLIOGRAFINIŲ JRAŠŲ

Išaugęs elektroninių knygų skaitomumas

Portale *ibiblioteka.lt*, kuriuo naudojasi visos Lietuvos viešųjų bibliotekų skaitytojai, plėtėme elektroninių knygų pasiūlą. Todėl 2025 m. elektroninių knygų išdavimų skaičius, palyginti su 2024 m., išaugo 18,9 proc. (nuo 29 223 iki 34 773). Tai rodo ir didėjantį vartotojų įsitraukimą. Aktyviausiai elektronines knygas skaito 36–55 metų žmonės (52,6 proc. visų skaitytojų). Ryškiausią augimą 2025 m. fiksavome 66 metų ir vyresnių skaitytojų grupėje, kas atskleidžia išaugusį senjorų skaitmeninį raštingumą ir elektroninių paslaugų priėmumą. Didžiausią dalį tiek 2024 m., tiek 2025 m. sudarė užsienio ir lietuvių grožinė literatūra. 2025 m. el. knygų skaitymo tendencijos pagal temas išliko panašios kaip ir ankstesniais metais – didžiausią dalį sudarė grožinė literatūra, ypač užsienio autorių kūriniai, kurių išdavimas išaugo 16,5 proc. (nuo 16 873 (2024 m.) iki 19 654 vienetų 2025 m.). Nuosekliai augo ir lietuvių grožinės literatūros skaitymas (9,4 proc. daugiau nei 2024 m.). Tarp dalykinių sričių itin išsiskiria matematikos ir gamtos mokslų, istorijos bei kraštotyros temos. Tai rodo didėjantį pažintinės literatūros poreikį.

Bibliotekos administruojamos interneto svetainės – aktyviai lankomos

Virtualiai daugiau lankytojų sulaukėme ir mūsų administruojamose svetainėse *www.ibiblioteka.lt* (Lietuvos viešųjų bibliotekų paslaugų portalas) bei *www.epaveldas.lt* (skaitmeninio ir skaitmeninto dokumentinio paveldo turinio platforma). Pastaroji 2025 m. sulaukė 507 130 virtualių lankytojų (2024 m. šis skaičius siekė 453 131). Nuo 1 266 219 skaitmeninių objektų peržiūrų 2024 m. iki 1 339 483 peržiūrų 2025-aisiais patvirtina augantį kultūros paveldo turinio aktualumą ir priėmumą. Kultūros paveldo objektų parsisiuntimų jpg formatu augimas (170 209 2024 m. ir 216 820 2025 m.) leidžia daryti išvadą, kad vartotojai ne tik peržiūri, bet ir aktyviai naudoja skaitmenintus objektus.

Svetainė *www.ibiblioteka.lt* 2024 m. sulaukė 1 176 117 virtualių naudotojų. 2025 m. šis skaičius siekė 1 361 721.

NACIONALINĖS BIBLIOTEKOS VASAROS REZIDENCIJA

2025 M.

13 365 + 6 132
nei 2024 m.

Lankytojai Palangos vasaros skaitykloje

81 + 19
nei 2024 m.

Palangos vasaros skaitykloje surengti renginiai

8 774 + 4 204
nei 2024 m.

Palangos vasaros skaityklos renginių dalyviai

2026 m. Palangos
vasaros skaitykla švęs **60-ąją** veiklos sezoną

2025 m. Nacionalinės bibliotekos Palangos vasaros skaitykla minėjo 59-ąjį sezoną. Jį lydėjo gausi ir įvairiapusė kultūrinių renginių programa: knygų pristatymai ir susitikimai su autoriais, parodos, filmų peržiūros, koncertai, žaidimai, edukacijos, kūrybinės veiklos.

Pernai taip pat užmegztos reikšmingos partnerystės su aukščiausio lygio kultūros institucijomis, tarp jų – M. K. Čiurlionio ir Palangos meno festivaliais, Lietuvos nacionaliniu dailės muziejumi, bendradarbiauome su SENJORO ir Lietuvos žaidimų kūrėjų asociacijomis, Lietuvos aklyjų ir silpnaregių sąjunga, Lietuvos audiosensorinės bibliotekos Klaipėdos padaliniu, mokyklomis ir kt.

Per praėjusį sezoną:

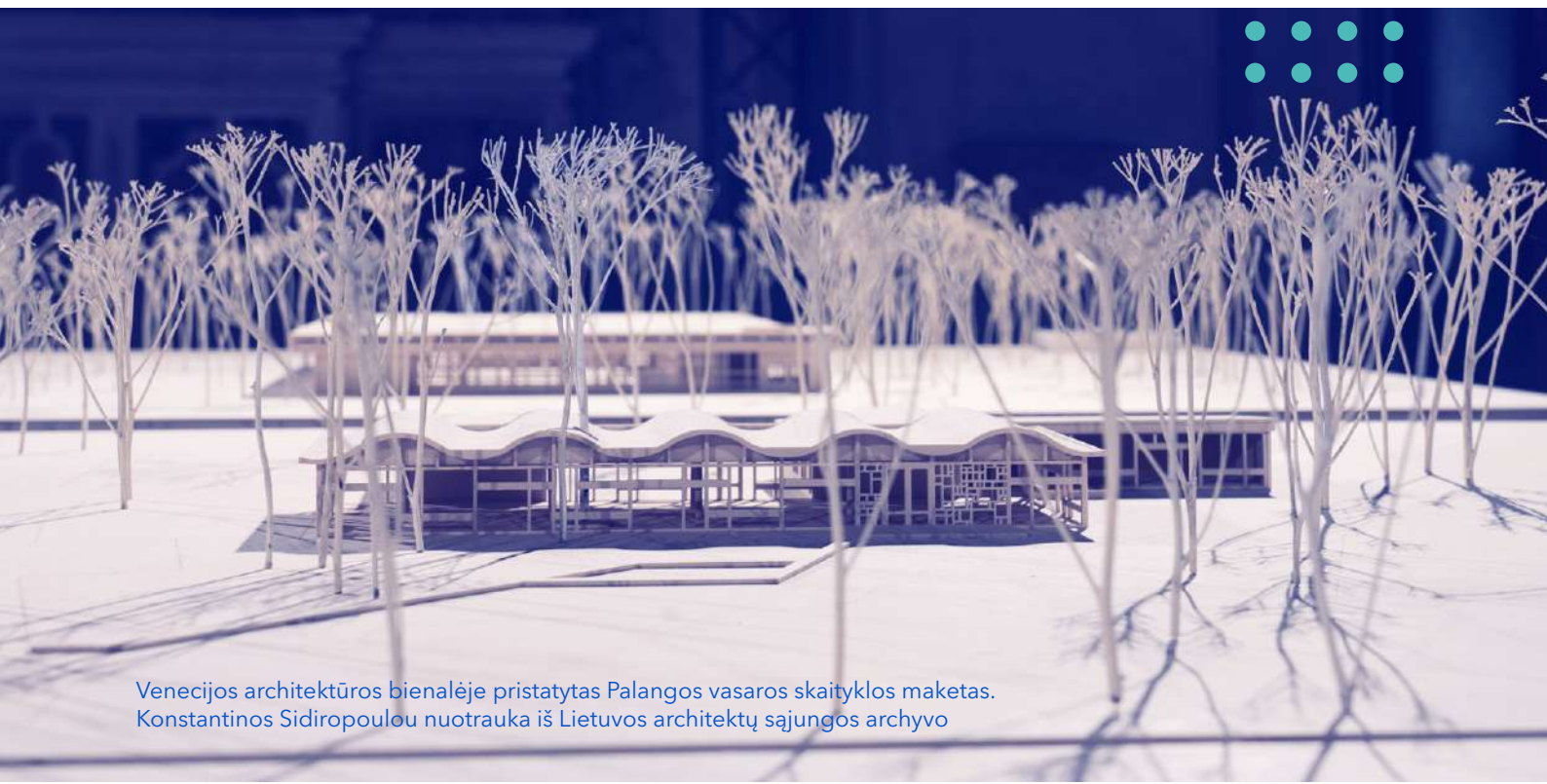
- skaityklos fondą papildė naujausios ir skaitytojų pripažinimą pelniusios lietuvių bei užsienio autorių knygos;
- įkūrėme „Knygų starto“ erdvę;
- bendradarbiaudami su architektūros istorike prof. Marija Drėmaite, parengėme nuolatinę ekspoziciją apie pastato istoriją ir architektūrą, organizavome ekskursijas;

- pasiūlėme naujų paslaugų (pavyzdžiui, personalizuoto skaitymo galimybę);
- įdiegėme šiuolaikiškus vartotojų aptarnavimo sprendimus.

Visas siūlomas veiklas orientavome į tikslines vartotojų grupes, paslaugas skirstėme pagal amžiaus grupes, pomėgius ir poreikius.

2025 m. tikslingai dirbome su socialiai jautriomis grupėmis: pirmą kartą įgyvendinome specialiai aklyjų ir silpnaregių bendruomenei pritaikytas edukacines programas.

Palangos vasaros skaityklą 2025 m. išgarsino viena prestižiškiausių parodų pasaulyje – Venecijos architektūros bienalė, kurioje tarp kitų šešių architektūros objektų, glaudžiai susijusių su gamta, buvo pristatyta ir bibliotekos vasaros skaitykla.

Venecijos architektūros bienalėje pristatytas Palangos vasaros skaityklos maketas. Konstantinos Sidiropoulou nuotrauka iš Lietuvos architektų sąjungos archyvo

SKATINAME LIETUVĄ SKAITYTI

10

Santaros klinikų Vaikų ligoninėje įrengtų skaitymo kampelių 2024 metais

7

Skaitymo kampeliai 2025 metais įrengti specialiojo ugdymo centruose Kaišiadoryse, Klaipėdoje, Plungėje, Panevėžyje, Šiauliuose, Ukmergėje, Vilniuje

390 edukacijų

7000
dalyvių

Gyvos edukacijos paaugliams ir vaikams surengtos 2024-2025 m.

apie 30

Naujų „Knygų starto“ kampelių ikimokyklinėse įstaigose ir viešosiose bibliotekose - kasmet nuo 2026 m.

2024–2025 m. aktyviai vykdėme įvairias Skaitymo skatinimo programos veiklas: akciją „Metų knygos rinkimai“, ankstyvojo skaitymo skatinimo projektą „Knygų startas“, komunikacijos kampaniją „Skaitymo ambasadorius“.

Ankstyvojo skaitymo skatinimo projekto „Knygų startas“ plėtra

Siekdami, kad kuo daugiau vaikų skaitytų nuo pat vaikystės, antrąją projekto knygą „Drambliai ėjo į svečius“ (aut. Evelina Daciūtė, dail. Inga Dagilė) nusprendėme platinti per visas viešąsias Lietuvos bibliotekas, kviesdami registruoti vaikus iki penkerių metų (imtinai) naujais bibliotekų skaitytojais. Taip nuo 2025 m. rugsėjo iki gruodžio jais tapo beveik 5 000 vaikų iki 5 metų. Norėdami, kad minėta knyga būtų prieinama visiems Lietuvos ir mūsų diasporos vaikams, ją paskelbėme elektroniniu formatu.

Didindami projekto žinomumą, bendradarbiauome su Lietuvos nacionaliniu radiju ir televizija (LRT), kuris 2025 m. ne tik transliavo „Knygų starto“ radijo anonsus ir internetinius skydelius portale *lrt.lt*, bet ir dalyvavo kuriant edukacinę dainą pagal jau minėtą „Knygų starto“ knygą. Per dvejus metus projekto „Knygų startas“ veiklas pristatėme Vilniaus knygų mugėje, literatūros festivalyje „Nuotykių tęsiasi“ Anykščiuose, Palangos vasaros skaitykloje, „Vilniaus dienų“ metu įsikūrusioje „Knygų aikštėje“, literatūros festivalyje „Book On!“ Liuksemburge, literatūros festivalyje „Vaikų knygų sala“. Taip pat surengėme daugiau nei 60 edukacinių veiklų 0–5 metų vaikams.

Šiuo laikotarpiu per gydymo įstaigas Lietuvoje gimusiems vaikams išdalyta daugiau nei 39 000 ankstyvojo skaitymo skatinimo projekto „Knygų startas“ lauknešėlių, o užsienyje gimusiems Lietuvos piliečiams – 6 500 lauknešėlių.

Pirmasis skaitymo ambasadorius

Dvejus metus vykdėme komunikacinę kampaniją „Skaitymo ambasadorius“ – pirmuoju nacionaliniu skaitymo ambasadoriumi išrinktas rašytojas, teisininkas, profesorius Justinas Žilinskas, kuris tiek tinklalaidžių, tiek kitais formatais prisidėjo prie skaitymo kultūros šalyje didinimo.

Bibliotekos užsakymu 2024 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais Rinkos tyrimų centras atliko jau antrąją visuomenės nuomonės apklausą apie ankstyvojo skaitymo įpročius, atskleidusią, kad tėvai įžvelgia daug ankstyvojo skaitymo privalumų ir skaityti su vaikais pradeda vis anksčiau. Nors vaikams ir su vaikais iki trejų metų skaitoma šiek tiek mažiau, tai sociologai sieja su postkovidinio laikotarpio sumažėjusio dėmesio skaitymui tendencija.

Metų knygos rinkimai

2024–2025 m. įgyvendiname nacionalinę skaitymo skatinimo akciją „Metų knygos rinkimai“ ir aktyviai kvietėme susipažinti su naujaisiais lietuvių autorių kūriniais bei balsuoti už labiausiai patikusias knygas. Akcija ir toliau telkė literatūros bendruomenę, skatindama dialogą tarp rašytojų, literatūros ekspertų, leidėjų ir skaitytojų. 2025 m. minėjome „Metų knygos rinkimų“ 20-mečį, pabrėždami iniciatyvos reikšmę skatinti visuomenę domėtis šiuolaikine lietuvių literatūra. Nuo 2024 m. ekspertų komisijos sudaryti ilgieji knygų sąrašai, iš kurių vėliau atrenkami nominantų penketukai, imti skelbti dar prieš išrenkant galutinius knygų penketukus. 2025 m. akcija pradėta Vilniaus knygų mugėje, kur pristatyti nominantai, o visuomenė pakviesta balsuoti už labiausiai patikusias knygas portale *LRT.lt*.

KURIAME TARPTAUTINIUS RYŠIUS

2024–2025 m. nuosekliai stiprinome tarptautinį bendradarbiavimą ir Lietuvos kultūros matomumą užsienyje. Plėtojome ryšius su lietuvių diasporos ir tautinių bendrijų institucijomis, įgyvendiname skaitymo skatinimo iniciatyvas Italijoje, Airijoje, Brazilijoje, Norvegijoje ir Ispanijoje, dalyvavome organizuojant Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimą.

Surengėme reikšmingas tarptautines konferencijas:

- „Vaikų literatūra kaip pažinimas“ – konferencijoje dalyvavo 10 lektorių iš Lietuvos ir užsienio, vyko dvi diskusijos ir penkios gyvos praktinės edukacijos.
- „Aštuoni dešimtmečiai po 1944 m.: tada ir dabar“ – trijų dienų tarptautinė konferencija, surengta bendradarbiaujant su Užsienio reikalų ministerija,
- „BaltHerNet“ ir pasaulio lietuvių kultūros paveldą saugančiomis organizacijomis JAV, Kanadoje ir Australijoje. Joje dalyvavo 37 pranešėjai iš 9 šalių. Konferenciją lydėjo dokumentinė paroda „Išblokštieji: pasitraukimo į Vakarų patirtys 1944–1952 metais“ su audiogidu lietuvių, anglų ir ukrainiečių kalbomis (6 274 lankytojai). Surengta 12 ekskursijų (71 dalyvis) ir 4 edukacinės programos (51 dalyvis).
- „Begalių galybė: laisvės ir solidarumo patirtys Vidurio ir Rytų Europoje“, kuri sulaukė 84 dalyvių iš 16 šalių.
- „Acutus et Argutus: Early Modern Print Culture in Motion“ – konferencija, skirta M. K. Sarbievijaus ir Baroko literatūros metams. Joje dalyvavo 32 pranešėjai iš 17 valstybių.

Iš Ukrainos stažuotis atvykę bibliotekų specialistai kartu su Nacionalinės bibliotekos darbuotojais. Vygaudo Juozaičio nuotrauka

Mūsų atstovai aktyviai įsitraukė į tarptautinių organizacijų (Tarptautinės bibliotekų asociacijų ir institucijų federacijos (IFLA), Pasaulio nacionalinių bibliotekų vadovų konferencijos (CDNL), Europos nacionalinių bibliotekų konferencijos (CENL), asociacijos „Biblioteca Baltica“, asociacijos ACEnet, Europos mokslinių bibliotekų konsorciumo (CERL) ir kt.) veiklą, skaitė pranešimus, vyko į konferencijas ir valdymo organų susitikimus.

Ši veikla prisidėjo prie profesinių tinklų stiprinimo, dokumentinio paveldo sklaidos ir bibliotekos, kaip patikimos tarptautinės partnerės, pozicijos įtvirtinimo.

Dėmesys Ukrainai

Ukrainos tema ir toliau išliko itin svarbi mūsų darbotvarkėje. 2024 m. bibliotekoje vyko dalis antrojo Lietuvos ir Ukrainos bibliotekų forumo „Bibliotekų vaidmuo sprendžiant demokratinės visuomenės iššūkius“ renginių, apkasų žvaikių gamybos dirbtuvės.

2025 m. startavo Kultūros ministerijos programa „Profesinis tobulėjimas Ukrainos kultūros darbuotojams“. Pagal šią programą pas mus buvo atvykę stažuotis 24 bibliotekų specialistai. Su jais ne tik dalijomės gerosiomis praktikomis ir patirtimi, bet ir stiprinome draugystę bei profesinį solidarumą. Kolegas iš Ukrainos supažindinome su vykdomomis skaitymo skatinimo veiklomis, dokumentinio paveldo išsaugojimu, atliekamais tyrimais, pristatėme savo patirtį vykdant nacionalinius projektus, plėtojant pastatų, informacinių technologijų ir paslaugų infrastruktūrą. Taip pat organizavome pažintinius vizitus į kitas mūsų šalies kultūros įstaigas. 2025 m. kvietėme Ukrainos rašytojus savo knygas pristatyti Nacionalinėje bibliotekoje.

Programa „Profesinis tobulėjimas Ukrainos kultūros darbuotojams“ bus tęsiama ir 2026 m.

MOKSLO LEIDYBA IR POPULIARINIMAS

27

**mokslių daktaro laipsnį turintys tyrėjai
dirba Nacionalinėje bibliotekoje**

paskelbta per 2024 m.

paskelbta per 2025 m.

20

mokslinių publikacijų

42

**mokslo populiarinimo
straipsniai ir publikacijos**

21

mokslinė publikacija

52

**mokslo populiarinimo
straipsniai ir publikacijos**

**Nacionalinė biblioteka leidžia šiuos
recenzuojamus periodinius mokslo žurnalus:**

„Aktualu rytoj“ (vyr. red. doc. dr. Vincas Grigas);

„Parlamento studijos“ (vyr. red. habil. dr. Alfonsas Eidintas);

profesinį ir kultūros temas nagrinėjantį žurnalą

„Tarp knygų“ (vyr. red. Asta Stirbytė);

mėnesinį bendrinės kalbos žurnalą

„Gimtoji kalba“ (vyr. red. Rita Urnėžiūtė).

Bibliotekoje dirbantys tyrėjai ir mokslininkai nuosekliai vykdo taikomuosius mokslinius tyrimus bei nuolat įsitraukia į tiek tarptautines, tiek nacionalines veiklas, savo tyrimų rezultatus pristato konferencijose. Nacionalinės bibliotekos mokslinę produkciją kasmet teigiamai įvertina Lietuvos mokslo tarybos ekspertai: 2024 m. įskaitytos 36 mokslinės publikacijos, 2025 m. – 33. Bibliotekos tyrėjų parengti straipsniai apima platų humanitarinių ir socialinių mokslų temų spektrą, atspindintį tiek bibliotekoje saugomą dokumentinį paveldą, tiek čia dirbančių tyrėjų ekspertinę kompetenciją egodokumentikos, senosios knygos, diasporos, valstybingumo istorijos ir bibliografijos srityse.

Leidyba išliko svarbia tyrimų rezultatų sklaidos forma. Kasmet išleidžiame apie 30 leidinių (2025 – 26, 2024 – 31). Jie

apima kultūros paveldo, istorijos ir biografinių tyrimų publikacijas, visuomenei prieinamus mokslo populiarinimo darbus, taip prisidedami prie kultūros ir mokslo žinių sklaidos.

2025 m. išryškėjo nauja strateginė kryptis – įtraukioji leidyba ir leidinių prieinamumo didinimas. Mokslo ir enciklopedijų leidybos centro specialistai gilino kompetencijas leidinių prieinamumo srityje ir pritaikė jas praktiškai. 2025 m. išleidome pirmąją „Prieinamo leidinio“ ženklu sertifikuotą knygą EPUB formatu, o knyga „Mikalojus Konstantinas Čiurlionis“ pradėjome knygų lengvai suprantama kalba leidybą. Šios iniciatyvos žymi svarbų pokytį – tradicinę mokslinių tyrimų sklaidą papildė kryptingos pastangos užtikrinti, kad kultūros ir mokslo turinys būtų prieinamas kuo platesnėms visuomenės grupėms.

Knyga „Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. Lengvai suprantama kalba“
Vygaudo Juozaičio nuotrauka

NACIONALINĖS BIBLIOTEKOS PROJEKTAI

2024 M.

19

Projektai gavo finansavimą

576,6
tūkst. eur.

Pritrauktos lėšos

28

projektai

Nacionalinės bibliotekos įgyvendinamų projektų portfelis

30,6 mln.
eur.

Bendra
projektų vertė

9

Įgyvendinti
tarptautiniai projektai

Fondų plėtra

143 tūkst.eur.

Infrastruktūra

203 tūkst.eur.

Komunikacija

633 tūkst.eur.

Kompetencijų
kėlimas

2,86 mln.eur.

Skaitmenizacija

26,8 mln.
eur.

2025 M.

32

Projektai gavo finansavimą

450 tūkst. eur.

Pritrauktos lėšos

28 projektai

Nacionalinės bibliotekos įgyvendinamų projektų portfelis

30,4 mln. eur.

Bendra projektų vertė

7

Įgyvendinti tarptautiniai projektai

Fondų plėtra

95 tūkst.eur.

Infrastruktūra

203 tūkst.eur.

Komunikacija

509 tūkst.eur.

Kompetencijų kėlimas

2,86 mln.eur.

Skaitmenizacija

28,6 mln. eur.

KURIAMA DIDŽIAUSIA SKAITMENINĖ LIETUVOS KULTŪROS ERDVĖ

Lietuvoje kuriama nauja nacionalinė platforma „ekultūra“ jau 2026 metų gegužę atvers vieningą prieigą prie šalies skaitmeninių ir skaitmenintų kultūros šaltinių. Tai iki šiol didžiausias tokio pobūdžio projektas mūsų šalyje, kurį įgyvendiname kartu su daugiau nei dvidešimt kultūros institucijų. Esminiai projekto darbai vyko 2024–2025 metais.

Šiandien kultūros turinys glūdi skirtingų organizacijų skaitmeniniuose ir fiziniuose archyvuose. Nors jis yra vertingas, įvairus ir aktualus, vis dėlto sunkiai randamas ar pasiekiamas tik profesionalams. Kuriama platforma šią situaciją iš esmės pakeis, nes „ekultūra“ gimė iš siekio sutelkti Lietuvos kultūrą į vieną lengvai pasiekiamą, šiuolaikišką ir atvirą erdvę.

Vienoje vietoje – per milijoną kultūrinių atradimų

Nuo 2023 m. projektas „ekultūra“ įgyvendinamas keliais etapais: pirmiausia sutvarkyti organizaciniai ir technologiniai

ekultūra

Pradžia

Naujienos

Kuriame didžiausią skaitmeninę šalies kultūros turinio erdvę.
Startas – jau šių metų gegužę.

[Apie projektą](#)

Velykos Lietuvoje: nuo senųjų papročių iki šventinio stalo tradicijų

Po trijų sutarčių pasiūlymų „ekultūra“ visuomenės

pagrindai, suburti partneriai, vykdomi duomenų parengimo, programavimo ir intensyvaus turinio kaupimo darbai. Kartu su jais startuoja platformos viešinimas, tęsiamas partnerių įtraukimo procesas – rengiamos diskusijos, dirbtuvės, susitikimai su kultūros, švietimo ir technologijų sektoriaus atstovais.

Platforma „ekultūra“ – bendras projektas, kuriame svarbus kiekvienas partneris: nuo didžiųjų nacionalinių institucijų iki regioninių muziejų ir savivaldybių bibliotekų. Kiekviena kultūros institucija turi savo istorijas, o „ekultūra“ jas sujungs į bendrą pasakojimą. Norime, kad šis pasakojimas būtų gyvas – nuolat pildomas ir pasiekiamas kuo platesnei auditorijai.

Į vieną vietą jungiamos skirtingos kultūros formos – audiovizualiniai kūriniai, scenos menai, kinas, 3D objektai ir kita medžiaga, todėl platforma atvers kur kas platesnį kultūrinio turinio lauką. Šiuo metu jau

sukaupta daugiau nei 1 mln. kultūrinių objektų. Tarp jų – ir virtualūs trimačiai (3D) išskirtinę vertę turintys statiniai, pirmą kartą taip gausiai pristatomi vartotojams, ir audiovizualinio turinio kolekcijos, kurioms skiriama itin daug dėmesio.

Projektas finansuojamas Europos Sąjungos (NextGenerationEU) ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ lėšomis.

Finansuoja
Europos Sąjunga
NextGenerationEU

NAUJOS KARTOS
LIETUVA

Naujienos

pašymo platformoje „E...
ous atvertas daugiau nei ...

Technologijos kultūrai: kaip kuriamas vieningas
skaitmeninės kultūros langas

UGDOME KULTŪROS SEKTORIAUS KOMPETENCIJAS

„Auginame kultūros darbuotojus, kad jie augintų kultūrą“ – toks galėtų būti 2025 m. užbaigto pirmojo trimečio projekto „Kultūros sektoriaus bendrųjų, vadybinių ir profesinių kompetencijų tobulinimas“ etapo šūkis.

Projekto poreikis kilo iš siekio sukurti kryptingą ir ilgalaikį kultūros sektoriaus darbuotojų kompetencijų ugdymo modelį. Nors kultūros įstaigos kompetencijų ugdymą organizavo savarankiškai, trūko bendros krypties ir vieningo požiūrio. Atsižvelgdama į tai, 2022 m. Kultūros ministerija priėmė sprendimą kompetencijų ugdymą organizuoti kaip tęstinę, centralizuotą veiklą. **Nacionalinė biblioteka tapo kompetencijų centru, atsakingu už viso kultūros sektoriaus darbuotojų bendrųjų ir vadybinių kompetencijų**

ugdymą, taip pat viešųjų bibliotekų darbuotojų profesinių kompetencijų tobulinimą.

Į veiklas įsitraukė įvairių kultūros sričių profesionalai – nuo specialistų ir edukatorių iki vadovų bei vadybos komandų. Siekėme sudominti ir įtraukti kolegas į veiklas, dėl to orientavomės į kokybę, prioritetą skyrėme formų įvairovei. Gyvi ir nuotoliniai mokymai, hakatonai, kūrybiškumo forumai, pažintiniai vizitai, konferencijos, testų platforma ir tinklaveikos renginiai tapo erdve mokytis, dalytis patirtimi ir stiprinti bendruomenę.

Šis projektas išskirtinis tuo, kad kompetencijų ugdymas imtas organizuoti kaip nuosekli, tęstinė ir visą kultūros sektorių apimanti sistema.

9700

Kultūros organizacijų atstovų
dalyvavo mokymuose

Mokymų dalyvių
geografija apėmė

67

šalies
miestus
ir miestelius

305

Organizacijų atstovai
pakėlė kompetencijas

9,3 balai

Bendras mokymų
vertinimas –

labai gerai

Daniel Anohin nuotrauka

Kaupiame žinias, ne pažymėjimus

Nuotolinio mokymosi aplinka „Kompetencijų biblioteka“ tapo erdve, kurioje mokytis galima lanksčiai – patogioje vietoje, patogiu tempu. Gyvus ir nuotolinius mokymus kryptingai organizavome ir regionuose, kad tobulėjimo galimybės būtų arčiau kultūros bendruomenės. Daug dėmesio skyrėme praktikai: mokymų turinį ir formatus kūrėme remdamiesi realiomis kultūros įstaigų situacijomis, kad įgytos žinios būtų pritaikomos kasdienėje veikloje. Per visą projekto laikotarpį akcentavome principą „kaupiame žinias, ne pažymėjimus“, norėdami pabrėžti, kad svarbiausia projekto vertė yra realus kompetencijų pritaikymas darbe. Toks požiūris formavo supratimą, kad **žinios vertinamos kaip ilgalaikė investicija į paslaugų kokybę ir vartotojų pasitenkinimą, profesinį augimą ir kultūros sektoriaus stiprinimą.**

Projekto brandą rodo tai, kad pasidalyti sukaupta gerąja patirtimi projekto komanda buvo kviečiama ir už kultūros sektoriaus ribų. Remdamiesi projekto dalyvių grįžtamoju ryšiu, organizatorių stebėjimu ir praktinėmis veiklomis, matome teigiamą projekto poveikį: kultūros įstaigos aktyviau taiko naujus darbo metodus, daugiau dėmesio skiria vidinei komunikacijai, komandos įsitraukimui, o vadovai dažniau remiasi duomenimis priimdami sprendimus. Nuolatinės investicijos į kultūros darbuotojų kompetencijų ugdymą yra būtinos tam, kad kultūros sektorius gebėtų reaguoti į kintančius visuomenės poreikius, technologinius pokyčius, augančius paslaugų kokybės lūkesčius. Šių investicijų naudą pajus ir kultūros įstaigos lankytojas, nes kompetencijas patobulinę darbuotojai suteiks geresnės kokybės paslaugas.

KRYPTINGAI TOBULINAME VEIKLĄ

Nacionalinės bibliotekos statusas įpareigoja taikyti aukštus veiklos ir paslaugų kokybės standartus ir natūraliai skatina nuolatinį tobulėjimą bei lyderystę sektoriuje, todėl norėdami dar labiau efektyvinti ir optimizuoti savo veiklą, 2025 m. atlikome vidinius veiklos procesų auditus. Peržiūrėjome ir įvertinome tris procesus: privalomojo egzemplioriaus knygos kelią, leidinių nurašymo tvarką ir skaitytojų aptarnavimo procesą.

Pagrindiniai iššūkiai ir rizikos, kuriuos siekėme įvertinti, buvo susiję su darbo nuostoliais (nereikalingais žingsniais, pasikartojančiais veiksmais, laukimo laikais) knygų privalomojo egzemplioriaus procese – nuo ISBN (tarptautinis standartinis knygos numeris) suteikimo, gavimo iš leidėjų, apskaitos, metaduomenų kūrimo iki jo perdavimo į Nacionalinį publikuotų dokumentų archyvą. Vertiname proceso eigą, taikomas kontrolės priemones, galimybes didinti proceso efektyvumą ir jį optimizuoti.

Atlikdami leidinių nurašymo proceso auditą, identifikavome perteklinius, pridėtinės vertės nekurančius veiksmus. Bendra procesų analizė leido nustatyti konkrečias vietas, kuriose atsiranda laiko ir išteklių nuostolių, įvertinti jų priežastis bei poveikį, numatyti tobulinimo kryptis.

Veiklos procesų auditai padėjo aiškiai matyti realią darbų eigą – atskirti vertę kuriančius etapus nuo tų, kuriuose eikvojami resursai. Remdamiesi šia analize, parengėme rekomendacijas procesams standartizuoti, užtikrinti didesnę atsekamumą ir pagreitinti srautus.

Organizacijai tai reiškia efektyvesnę privalomojo egzemplioriaus ir kitų fondų tvarkymą, daugiau laiko ir išteklių veikloms, kuriančioms tiesioginę pridėtinę vertę. **Visuomenei – greitesnę naujų leidinių atsiradimą kataloguose ir fonduose, nuoseklesnę bibliografinių bei autoritetinių duomenų ir geresnę skaitytojų aptarnavimo kokybę.**

GERINAME STATISTINIŲ DUOMENŲ RINKIMĄ

Nacionalinė biblioteka yra atsakinga už Lietuvos bibliotekų ir Lietuvos leidybos statistikos surinkimą bei tyrimus. Šios veiklos sritys 2024 ir 2025 m. sulaukė esminių pokyčių.

Pastarieji dveji metai žymėjo reikšmingą lūžį bibliotekų statistikos rinkime: pasikeitus rodiklių sistemai, turėjome iš esmės pakeisti senąjį statistikos surinkimo mechanizmą. Šį procesą pavertėme tvaresniu ir labiau pritaikytu analitikai: **duomenys aiškiau struktūruoti ir lengviau pasiekiami platesniam duomenų analitikų ratui.**

Minėtus pokyčius lydėjo techniniai ir organizaciniai iššūkiai. Visų pirma, turėjome užtikrinti, kad duomenys būtų perduodami nuosekliai, stabiliai ir kad būtų vienodai interpretuojami. Kadangi sistemos keitimas bibliotekų sektoriui pareikalavo pastangų prisitaikyti prie naujovių, reikė-

jo nuoseklios komunikacijos, konsultacijų, grįžtamojo ryšio surinkimo ir proceso stabilizavimo. Šį perėjimą reikšmingai sustiprino partnerystė su Valstybės duomenų agentūra (VDA), vykdančia projektą „Valstybės informacinių išteklių integravimas į duomenų ežerą“: ji suteikė analitinę „smėlio dėžės“ aplinką, įrankius ir metodinę pagalbą, kad surinkti duomenys galėtų virsti ataskaitomis, vizualizacijomis, o artimiausiu metu – įžvalgomis, švieslentėmis ir analitiniais pūjūviais. Duomenų kaupimas ir atvėrimas VDA serveriuose daro šią informaciją prieinamą kitoms institucijoms, kurios neapdorotą duomenų versiją gali naudoti savo reikmėms.

Patobulinome ir **leidybos statistikos** pateikimą visuomenei: tradicinį PDF formatą pakeitė interaktyvi švieslentė, kuri leidžia naudotojams patogiau pasiekti ir analizuoti duomenis.

ĮSIKLAUSOME Į LANKYTOJUS

Vygaudo Juozaičio nuotrauka

**2024 m. Nacionalinės bibliotekos užsaky-
mu „Kantar“ atlikto bibliotekų lankytojų
tyrimo rezultatai atskleidė, kad bibliote-
kos Lietuvoje vertinamos kaip stabilios ir
patikimos viešąsias paslaugas teikiančios
institucijos. Bendras paslaugų vertinimas
išlieka aukštas – 9,6 balo iš 10, o reko-
mendavimo rodikliai artėja prie 90 proc.**

Esami vartotojai bibliotekas vertina gerai – tiek paslaugų kokybę, tiek darbuotojų profesionalumą, tiek pačią bibliotekos kaip erdvės reikšmę kasdienybėje. Geriausiai vertinami tie bibliotekų veiklos aspektai, kurie susiję su lankytojo dažniausiai vartojamomis paslaugomis – jie į biblioteką daugiausiai ateina dėl leidinių ir renginių. Kita vertus, aukšti vertinimai susiję ir su lankymosi dažnumu: jei vartotojas atranda bibliotekose paslaugas, kurios jam reikalingos kasdieną ir jos įsilieja į jo gyvenimo rutinas, paslaugos bendrai yra vertinamos aukščiau – jau ne

kaip pavienis kultūros sektoriaus produk-
tas, bet kaip integrali kasdienybės dalis. Tyrimas parodė, kad bibliotekos nuolat keičiasi ir prisitaiko: nors skaitymas išlieka pagrindine funkcija, lankytojai čia atranda renginius, mokymus, kultūrą, internetą ir vietą susikaupti. Būtent šis daugiavfunkciškumo derinys daro bibliotekas gyvybiškai svarbias vietas bendruomenėms. Pastaruosius penkerius metus bibliotekos nuosekliai išlaiko aukštą paslaugų įvertinimo lygį, kas rodo jų gebėjimą prisitaikyti prie kintančių visuomenės poreikių. Tiek kaimo, tiek miesto vietovėse bibliotekos padeda mažinti socialinę atskirtį, sudaro sąlygas naudotis technologijomis, stiprina bendruomeniškumą ir suteikia erdves mokytis visą gyvenimą. Ypač svarbus vaidmuo tenka bibliotekininkams: šie ne tik padeda surasti reikalingą informaciją, bet ir kuria aplinką, į kurią norisi sugrįžti. Bibliotekų stiprybė – jų gebėjimas jungti tradicines funkcijas su moderniomis.

MINĖJOME KARTU: YIVO ŠIMTMETIS

2025-aisiais minėjome Žydų mokslinių tyrimų instituto (YIVO) metus. Prieš 100 metų savo veiklą pradėjęs Vilniuje, šis institutas ją tęsia Niujorke. Nacionalinėje bibliotekoje turime reikšmingos apimties ir turinio YIVO dokumentų archyvą, tad Lietuvoje esame vieni pagrindinių jo saugotojų. Jubiliejiniai YIVO metai tapo puikia proga vykdyti šio archyvo tyrimus ir aktualizuoti turimą dokumentinį paveldą.

Bendradarbiaudami su partneriais, suorganizavome 7 Lietuvos ir užsienio šalių tyrėjų ir mokslininkų paskaitas YIVO istorijos tema, taip pat parengėme ir publikavome 2 leidinius: Cecile Esther Kuznitz monografiją „YIVO ir moderniosios žydų kultūros kūrimas: mokslas jidiš tautai“ ir knygą „Gerbiamas Žydų mokslo institute!“ Vilniaus YIVO instituto korespondencijos antologija (1925–1941)“.

Vilniaus universitete organizuota tarptautinė konferencija „YIVO Vilniuje ir pasaulyje“, kurios partnerė buvo Nacionalinė biblioteka. Renginyje subūrė mokslininkus ir žydų istorijos tyrėjus iš Argentinos, Izraelio, JAV, Lenkijos, Lietuvos bei Vokietijos.

Bibliotekos iniciatyva Lietuvos paštas išleido pašto ženklą ir voką „Žydų mokslo institutui YIVO – 100 metų“. Juos sukūrė judaikos tyrėja, vertėja, knygų ir komiksų autorė Miglė Anušauskaitė.

Pirmoji tarptautinė premija

2025 m. buvo įteikta pirmoji Nacionalinės bibliotekos ir YIVO premija už kultūrinių lietuvių ir žydų santykių bei tarpusavio supratimo puoselėjimą. Ji skirta (po mirties) žydų dokumentinio paveldo gelbėtojui, Knygų rūmų direktoriui Antanui Ulpiui (1904–1981).

Tyrėjams, bibliotekininkams ir įvairių institucijų atstovams, taip pat susidomėjusiems vilniečiams bei užsienio svečiams Judaikos tyrimų centro darbuotojai, rengdami ekskursijas po dokumentinę parodą „YIVO šimtmetis: ištakos, kelias, palikimas“, pristatė ikikarinį YIVO veiklos laikotarpį Vilniuje, instituto įtaką pasaulio žydų bendruomenei ir palikimą šiandien, o moksliviams šia tema rengtos edukacijos.

Nacionalinė biblioteka kvietė į diskusiją „Žydų paveldas Lietuvoje: kas mus jungia, o kas skiria?“. Moderuojant žymiai britų kultūros žurnalistei Rosie Goldsmith, žydų istorijos ir paveldo temų ekspertai dr. Jonathanas Brentas, Sergejus Kanovičius, dr. Lara Lempertienė ir doc. dr. Aurimas Švedas aptarė susidomėjimą litvakų paveldu Lietuvoje ir už jos ribų, akcentavo švietimo apie žydų kultūrą svarbą, kalbėjo apie YIVO dokumentinio paveldo, saugomo Vilniuje ir Niujorke, reikšmę. Judaikos tyrimų centro vadovė dr. L. Lempertienė aktyviai dalyvavo YIVO šimtmečiui skirtuose renginiuose užsienyje: Briuselyje, Tokijuje, Londone, Keiptaune.

YIVO in Vilnius and the World

Centennial Conference

Vygardo Juozaičio nuotrauka

Arūno Sartanavičiaus nuotrauka

TELEPHONE LAWNSDALE 1090 118 CHARLES E. NELSON, Manager

אזרחי לעפעדעוו

דער גרעסטער ליבלינג פון ניו יארק און שיקאגא

לאבען זינגען, סאנצען און אמוזירען זיך

אין זיין גרעסטען ערפאלג פון לעצטען טיזאן

עצמ'ים

האדעסמע געשפיעלע און און ניו יארק אלע רעמארקס אדעסמע

און זיין גרעסטען ערפאלג פון לעצטען טיזאן

דער גרעסטער ליבלינג פון ניו יארק און שיקאגא

60 טעגסען און דער ביזנעס

28 טעגסען

ד' גרעסטע, רייכסטע פראדאקשאן דע-רוקס, איהר האפ נאך אונזערעם אין שיקאגא טיזן טאהל נים געזעהן

AARON LEBEDEFF in 'Der Litvish

דער יאזעווישער יענקל

טום הערען נייעס פון משישויקע, יעדער איד אין שיקאגא

MINĖJOME KARTU: M. K. ČIURLIONIUI – 150

2025-aisiais, minėdami mūsų tautos genijaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 150-ąjį gimtadienį, įvairiomis veiklomis kvietėme iš naujo atrasti šį kūrėją. Iš viso suorganizavome 23 renginius.

Tarp jų – menininkės Jolitos Vaitkutės instaliacija. Tai ciklo „Pabudę iš knygų“ 9-oji dalis – M. K. Čiurlionio portretas, sukurtas iš bibliotekos fondo knygų. Po portretu įrengta knygų ekspozicija, kurioje galima rasti M. K. Čiurlionio laiškus, straipsnius, jo tapybos kūrinių reprodukcijas

ir akademinius leidinius apie kūrėjo gyvenimą bei kūrybą. Taip sudarėme galimybę dar giliau panirti į M. K. Čiurlionio pasaulį ir atrasti jį ne tik kaip dailininką ar kompozitorių, bet ir kaip mąstytoją, rašiusį apie meną, gyvenimą ir kūrybos paslaptis.

M. K. Čiurlionio metai – ir mažiesiems kūrėjams! Kūrybinės poetinės valandos „Čiurliadienis, arba Sonata nr. 105“ kvietė vaikus atrasti šį menininką per poeziją, dailę ir muziką. Jie turėjo progą susipažinti su unikaliais ultravioletiniais dažais spausdintais leidiniais, kurti improvizacijas bei piešti savo interpretacijas šiais dažais. Kūrybinės valandas visus metus vedė jų sumanytoja dailininkė Sigutė Chlebinskaitė.

Nacionalinės bibliotekos fonduose saugomas unikalus artefaktas – pirmasis M. K. Čiurlionio simfoninės muzikos garso įrašas. Tai 1942 m. šelako plokštelėje įrašyta Vytauto Marijošiaus diriguojama simfoninės poemos „Miške“ dalis. Tai ir pirmasis šio kūrinio, sukurtas 1901 m., garso įrašas. Minėdami M. K. Čiurlionio metus, perleidome šį unikalų garso įrašą vinilo plokštelėje.

FORMUOJAME PRIORITETINES 2026 METŲ VEIKLAS

Vienas reikšmingiausių 2026 m. įvykių – iki pirmojo pusmečio pabaigos startuosianti didžiausia Lietuvoje skaitmeninė šalies kultūros turinio erdvė „**ekultūra**“. Joje bus galima rasti ne tik daugiau nei 1 mln. kultūros objektų, bet ir per 100 virtualių kultūros istorijų, kuriose objektai ir informacija sujungiami į įsimenamus pasakojimus. Platformą kuriame kartu su daugiau nei dvidešimt partnerių ir per 150 kultūros institucijų.

Šis žingsnis žymi naują etapą – kultūra virtualioje erdvėje tampa pasiekama ne tik tyrėjams ar specialistams, bet ir kiekvienam.

Į platformą bus integruotas ir visas didžiausio šalies kultūros paveldo portalo „E. paveldas“ turinys. „ekultūra“ bus susieta su šalies kultūros įstaigų informacinėmis sistemomis ir duomenų bazėmis, o tai užtikrins tolygų, šiuolaikišką ir įvairių poreikius orientuotą kultūros turinio pasiekiamumą.

ekultūra 🔍

150 TB

duomenų bazės apimtis

130 000

audiovizualinio turinio objektų

71

kultūros paveldo objektas 3D formatu

≥ 100

virtualių istorijų

~150

muziejų, bibliotekų, archyvų ir kitų kultūros įstaigų teikia turinį

22

partneriai ir vykdytojas

Lietuvos, Latvijos ir Estijos nacionalinių bibliotekų vadovai (iš kairės): Aušrinė Žilinskienė, Dagnija Baltina ir Martinas Ūvelis. Vygaudo Juozaičio nuotrauka

Perimsime Baltijos šalių nacionalinių bibliotekų seminaro „**LiLaEst 2026**“ organizavimo estafetę. Jame dalyvauja nacionalinių bibliotekų specialistai iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos. Birželio 10–12 d. vyksiančio renginio pavadinimas – „Kultūros žemėlapiai: tapatybės slinktyės ir transformacijos“.

„LiLaEst“ seminarai kas dvejus metus rengiami vienoje iš trijų Baltijos valstybių. Pastarąjį kartą seminarą organizavo Latvija.

Paroda „Draugą laisvėje pažinsi. Danija ir Lietuva po 1990 m.“ pradėjome renginių ciklą „**Metai su Danija**“. Ją atidarė Danijos karališkoji pora kartu su Prezidentu Gitanu Nausėda ir pirmąja ponia Diana Nausėdiene. Danija yra antroji suvereni šalis, pripažinusi Lietuvos nepriklausomybę 1991 m. vasario 28 d.

Visus metus kviesime į renginius: diskusijas, kūrybines dirbtuves, susitikimus, seminarus bei konferencijas, kuriuose supažindinsime su Danijos istorija, kultūra, aktualijomis.

Parodos „Draugą laisvėje pažinsi. Danija ir Lietuva po 1990 m.“ atidarymas. Vygaudo Juozaičio nuotrauka

Nacionalinės bibliotekos vadovė Aušrinė Žilinskienė ir Salabora bibliotekos vadovė Veronica Ceruti, oficialiai einanti Bolonijos savivaldybės kultūrinės gerovės ir bibliotekų sektoriaus direktorės pareigas. Bolonijos *Salabora* bibliotekos nuotrauka

Nacionalinės bibliotekos vadovė Aušrinė Žilinskienė ir Prancūzijos nacionalinės bibliotekos prezidentas Gilles'is Pécout. Gintarės Grigėnaitės nuotrauka

Ryčio Šeškaičio nuotrauka

Metų pradžioje generalinė direktorė Aušrinė Žilinskienė pasirašė **bendradarbiavimo sutartis** su Prancūzijos nacionaline biblioteka ir Bolonijos *Salaborsa* biblioteka.

Pastaroji sutartis, pasirašyta Bolonijoje, apima profesinių mainų skatinimą, geros patirties dalijimąsi istorinės atminties tyrimų, pilietinio ugdymo ir skaitymo skatinimo srityse. Kartu rengsime parodas, viešus renginius ir kitas kultūrinės veiklas.

Nacionalinėje bibliotekoje surengtas sutarties su Prancūzijos nacionaline biblioteka pasirašymo iškilmės lydėjo šios įstaigos prezidento Gilles'io Pécout pranešimas apie bibliotekų iššūkius šiandiniame pasaulyje. Naująja sutartimi ketiname stiprinti profesinius mainus, skatinti bendrus projektus, plėtoti Lietuvos ir Prancūzijos kultūrinius ryšius.

Šiuos metus skirsime ypatingam dokumentui – naujai 2027–2029 m. strategijai – parengti. Taigi į 2027-uosius žengsime išsigryninę veiklos kryptis, prioritetus ir tikslus, kad kuo labiau atlieptume savo misiją kultūros, švietimo, mokslo, ekonomikos ir valstybės informacijos politikos kūrimo srityse.

Leidinį rengė: Agnė Grinevičiūtė, Alma Masevičienė, Viktorija Pukėnaitė-Pigagienė

Kalbos redaktorė Sandra Balžekaitė

Dizainerė Brigita Bukialytė

Maketuotojas Darius Šimkūnas

© Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2026